

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bilindiği üzere; Tarım satış kooperatifleri, yabancı tüccarların incir ticaretindeki tekeli yıkmak üzere 1913 yılında "Aydın Kooperatif İncir Müstahsilleri Ortaklığı" olarak kurulmuş ve Cumhuriyetin ilk yıllarında tüm ülkeye örnek bir örgütlenme modeli olmuştur. Bu kuruluşlar halen, 30 farklı üründe, yaklaşık 750 bin üretici ortağın ürünlerini işlemekte ve pazarlamaktadırlar.

Bugün Cumhuriyetimizle yaşıt bu kuruluşların bir kısmı kapatılmış, bir kısmı kenara itilmiş, bir kısmı da yapılan siyasî kredilendirmeler ve baskılar karşısında özel bankalar ve kamuya aşırı borçlandırılmıştır. Her an icra tehdidi altında inleyen ve ne yapacağını nereye baş vuracağını bilemeyen bu millî birlikler ile bunların sahibi olan üreticilerin ve ürettikleri ürünlerinin sorunlarının çözümüne maddî ve manevî destek verilmelidir.

Gerekçesini ek'te arz ettiğimiz; **"Tarım Satış Kooperatifleri ve Birlikleri İle bunların İstigal Konusu Ürünlerin Sorunları ve Çözüm Önerilerinin Araştırılması ve Gerekli Önlemlerin Alınması"** amacıyla Anayasanın 98 inci TBMM iç tüzüğü'nün 104 ve 105 inci maddeleri uyarınca bir meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz. 08.11/2007

1. Ahmet Kenan TANRIKULU - İzmir
2. Cemaleddin USLU - Edirne
3. Metin ERGUN - Muğla
4. Oktay VURAL - İzmir
5. Rıdvan YALÇIN - Ordu
6. Behiç ÇELİK - Mersin
7. Recep TANER - Aydın
8. Kemalettin NALCI - Tekirdağ
9. Mehmet Akif PAKSOY - Kahramanmaraş
10. İsmet BÜYÜKATAMAN - Bursa
11. Ahmet Duran BULUT - Balıkesir
12. Mustafa ENÖZ - Manisa
13. Akif AKKUŞ - Mersin
14. Abdülkadir AKCAN - Afyonkarahisar
15. Kamil Erdal SİPAHİ - İzmir
16. Ahmet ORHAN - Manisa
17. Ali UZUNIRMAK - Aydın
18. Muharrem VARLI - Adana
19. Kürşat ATILGAN - Adana
20. Cumali DURMUŞ - Kocaeli
21. Yılmaz TANKUT - Adana
22. Alim IŞIK - Kütahya
23. Hamza Hamit HOMRİŞ - Bursa
24. Gürcan DAĞDAŞ - Kars
25. Hasan ÖZDEMİR - Gaziantep
26. Mehmet EKİCİ - Yozgat
27. Recai YILDIRIM - Adana
28. Şenol BAL - İzmir

GEREKÇE

Tarım satış kooperatifleri, yabancı tüccarların incir ticaretindeki tekeli yıkmak üzere 1913 yılında "Aydın Kooperatif İncir Müstahsilleri Ortaklığı" olarak kurulmuş ve Cumhuriyetin ilk yıllarında tüm ülkeye örnek bir örgütlenme modeli olmuştur. Bu kuruluşlar halen, 30 farklı üründe, yaklaşık 750 bin üretici ortağın ürünlerini işlemekte ve pazarlamaktadırlar.

1935 yılında yürürlüğe giren 2834 Sayılı Kanunla da tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin kuruluşuna gerekli yasal zemin sağlanmıştır.

1937 yılında, 2834 Sayılı Kanun hükümleri çerçevesinde, İzmir İncir ve Üzüm Tarım Satış Kooperatifleri Birliği olarak örgütlenen Tarış, ülkemizin ilk tarım satış kooperatifler birliği olarak kurulmuştur. Tarış'ı 1938 yılında Fiskobirlik, 1940 yılında Çukobirlik izlemiştir.

Tarım satış kooperatif ve birlikleri bugüne kadar, dar gelirli üreticilerin bir çatı altında örgütlenerek, yurtiçi ve yurtdışı rekabet koşullarının iyileştirilmesi, özellikle hasat döneminde fiyatlardaki spekülasyon dalgalarının önüne geçilerek ortaklarının ürünlerinin pazarlanması ile piyasaların düzenlenmesi ve ortak üreticilerine ucuz girdi temini konularında çok önemli görevleri yerine getirmişler ve getirmeye devam etmeye çalışmaktadırlar.

Kooperatif ve birlikler, yıllar boyunca üreticiler arasında yaygın örgütlenmeye sahip kuruluşlar olmaları nedeniyle de, ticaret ve sanayi politikalarının önemli enstrümanları olarak görülmüş ve gerek ülkemizdeki gerekse dünyadaki siyasi ve ekonomik gelişmeler karşısında 1960 - 1994 döneminde yoğun olarak devlet destekleme alımları ile görevlendirilmişlerdir.

Destekleme alımlarının kaldırıldığı 1994 yılından itibaren, yine Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu'ndan sağlanan ucuz kredilerle ürün alımları finanse edilerek desteklenmişlerdir, Bir anlamda hükümetler örtülü olarak destekleme alımlarını bu kuruluşları kullanarak sürdürmüşlerdir.

Destekleme alımları ve fiyat desteği politikalarının benimsendiği dönemlerde, konunun siyasi tercihlere dayalı olarak yürütülmesi; birliklerin her yıl büyük miktarlarda ürün satın almalarına, yüksek miktarlarda stok maliyetleriyle karşı karşıya kalmalarına, kârlı olmayan yatırımlara yönelmelerine yol açmış ve birlikler, piyasa ekonomisine geçişte yapısal sorunlarla karşılaşmışlardır.

Büyük bir kısmı devlet destekleme alımları döneminden kaynaklanan bu sorunların çözüme kavuşturulmaması, birlikler aracılığıyla yürütülen destekleme politikalarının, maliyetini her geçen gün artırırken, üreticiye yansıyan sosyal ve ekonomik etkilerini azaltmıştır. Destekleme bedellerinin, önemli ölçüde bütçe dışı kaynaklardan finanse edilmesi de, desteklerin maliyetini artırmış ve bundan dolayı, yanlış bir anlayış olarak Birlikler birer kara delik olarak görülmeye başlanmıştır.

Bu durum karşısında, birliklerin sosyal fonksiyonları da gözetilerek, ekonomik etkinlik ve verimlilik ilkeleri çerçevesinde yeniden yapılandırılmaları kaçınılmaz hale gelmiştir.

16.06.2000 tarihinde yürürlüğe giren 4572 Sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun'la; kooperatif ve birlikler, öngörülen temel hedefler doğrultusunda, yeniden düzenlenmiş; genel müdür ve genel müdür yardımcılarının atanması, yatırımlarına izin verilmesi, birlik genel kurul kararlarının onaylanması gibi üzerlerindeki kamunun çok önemli

vesayet yetkileri kaldırılarak, özerk bir yapıya kavuşturulmuşlardır. Karar alma ve idari mekanizmaları, özerklik çerçevesinde yeniden oluşturulmuştu.

Bugün Cumhuriyetimizle yaşıt bu kuruluşların bir kısmı kapatılmış, bir kısmı kenara itilmiş bir kısmı da yapılan siyasi kredilendirmeler ve baskılar karşısında özel bankalar ve kamuya aşırı borçlandırılmıştır. Her an icra tehdidi altında inleyen ve ne yapacağını nereye başvuracağını bilemeyen bu milli birlikler ile bunların sahibi olan üreticilerin ve ürettikleri ürünlerinin sorunlarının çözümüne maddi ve manevi destek verilmelidir.

Yukarıda sunulan ve araştırma sırasında belirlenecek nedenlerle Anayasanın 98 ve TBMM iç tüzüğünün 104 ve 105'nci maddeleri uyarınca **"Tarım Satış Kooperatifleri Ve Birlikleri İle Bunların İstihgal Konusu Ürünlerin Sorunları Ve Çözüm Önerilerinin Araştırılması"** için bir Meclis araştırması açılmasını saygılarımızla arz ederiz.